AINO

Heidi Uurasmaa

AINO

AINO

Heidi Uurasmaa

Nimikkeen automaattinen analysointi tietojen, erityisesti mallien, trendien ja korrelaatioiden, saamiseksi tekijänoikeuslain 13b § ("tekstin- ja tiedonlouhinta") mukaisesti on kielletty.

© 2026 Heidi Uurasmaa

Kustannustoimitus: Heidi Uurasmaa
Kannen suunnittelu: Heidi Uurasmaa

Kustantaja: BoD · Books on Demand, Mannerheimintie 12 B, 00100 Helsinki, bod@bod.fi
Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Friedensallee 273, 22763 Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-89-2911-6

Tyttö katseli hetken aurinkoon ojennettua kättään ja alkoi heiluttaa sitä voimakkaasti. Pienille kasvoille nousi leveä hymy, kun hän näki mitä tapahtui. Tyttö olisi voinut ihmetellä käsiään vaikka kuinka pitkän aikaa.

Aisha oli vasta neljä kuukautta vanha. Toki hänen maailmassaan aikaa ei kuukausina laskettu. Hänen maailmansa oli hyvin pieni, noin kahdeksankymmenen neliökilometrin suuruinen saari Intian Valtameressä ja käsityskykynsä maailmasta oli vielä pienempi. Pieni mustatukkainen tyttö oli juuri löytänyt oman kätensä. Parasta mitä sillä pystyi tekemään, oli ojentaa käsi kohti äidin mustana liehuvaa tukkaa, puristaa käsi nyrkkiin ja vetää kaikin voimin. Tällöin äitistä kuului aina hassu ääni: ” Aiih, Aisha lopeta”, komesi äiti, irroitti hellästi otteen pois hiuksista ja antoi Aishalle muuta tutkittavaa. Yleensä se oli jokin käpy tai jokin muu luonnosta löytyvä esine, josta Aisha ei saanut suuhun tunkiessaan palasia irtoilemaan.

Aishan varttuessa hänen elinpiirinsä ja käsityskykynsä maailmasta laajeni. Aisha oppi tunnistamaan perheensä, äitinsä Uman ja isänsä Soman. Äiti piti huolta Aishan lisäksi kylän muista lapsista ja muiden lasten vanhemmat vuorostaan vahtivat Aishaa, mikäli äidillä oli ruoanlaitto tahi jokin muu tärkeä työ meneillään. Isä oli usein poissa, enimmäkseen metsällä tai kalastamassa kylän muiden miesten kanssa tai kokouksissa. Isä Soma oli kylän päällikkö ja joutui usein yhdessä kyläneuvoston jäsenten kanssa päättämään kyläläisten asioista. Kokousten sijaan he tekivät välillä tärkeitä rituaaleja. Ne liittyivät jotenkin henkiin, jotka varmistivat sen, että ”abra” tuottaa vuosittain hedelmää, heimo saa riistaa syödäkseen ja kalastusonni on myötä. Aisha ei niistä asioista ymmärtänyt vielä juuri mitään, mutta tutki mielellään miltä maailma näytti, mitä se tuoksui ja mitä kaikkea maailmasta löytyi.

Isä toi heimon yhteisiltä kalastusretkiltä perheelleen paistettavaksi ”Filoja” tai metsästysreissuiltaan maakuopassa haudutettavaksi ”Rokeja”. Roki oli pieni eläin, joka muistutti näätäeläintä tai kissaa. Aisha oli hieman surullinen eläimen kuolemasta, mutta ymmärsi, että hekin tarvitsivat elääkseen ruokaa. Äiti käytti päivittäin paljon aikaa pelkän tulen sytyttämiseen. Välillä tuli syttyi helpommin, välillä siihen kului enemmän aikaa ja äiti vuoroin sadatteli ja vuoroin pyysi tulen henkiä tai saaren jumalaa Badukia olemaan armollinen, jotta me saisimme mahamme tänäänkin täyteen.

Aishasta kasvoi vilkas ja utelias tyttö. Hän oppi ensin konttaamaan ja sitten horjuvin askelin kävelemään kuin kuka tahansa lapsi, jolla on seinät ympärillään. Aishalla oli kyllä majassaan katto ja vähän seiniäkin, mutta oven tilalla oli aukko.

Aishan uteliaisuus lähteä majastaan joko vähän matkan päässä olevaa merenrantaa kohti tai syvemmälle subtrooppiseen viidakkoon aiheutti äidille harmaita hiuksia. Aishan isä oli onneksi sen verran kätevä käsistään, että sai tehtyä puiden rungoista majan ympärille aidan, joka pidätteli vilkasta tyttöä sen verran että hän oppi varomaan vettä ennen kuin osasi uida sekä viidakon vaaroja: myrkyllisiä hyönteisiä, kasveja ja saalistavia petoeläimiä.

Aisha oppi tunnistamaan vanhempiensa lisäksi muita kyläläisiä sekä löytämään kylän muista lapsista kavereita. Elämä tuntui ainakin ensi vuosina Aishasta hyvin yksinkertaiselta, eikä hän kaivannut leikkeihinsä kuin kiviä tai kasvinosia sekä muutamia kavereita, joiden kanssa leikittiin mielikuvitusleikkejä. Joskus kun isä metsästyksiltään ehti, hän veisti puusta pikkunuken Aishalle ja äiti kutoi kasvikuiduista pienet vaatteet nukelle. Aisha oli tästä lahjasta hyvin onnellinen.

Elämä saarella eteni vuodenaikojen mukaan. Monsuunisateet toivat mukanaan ukkosen. Silloin Aisha kietoutui tiukasti äitinsä kainaloon

ja tuijotti suurilla mustilla silmillään majansa oviaukosta pimenevässä illassa välähteleviä salamoita ja pelkäsi siitä seuraavaa jyrinää. Silloin Uma silitteli rauhoittavasti tytön päätä ja kertoi, että henget siellä ylhäällä taistelivat ja ottivat mittaa toisistaan. Uma kertoi, että ne eivät ihmisille pahaa tahtoneet. Joskus oli salama vahingossa eksynyt ihmisen luo ja ihminen oli kuollut, mutta maja oli turvallinen paikka nukkua. Lopulta hyvä sateen jumala tyynnyttäisi taistelevat henget ja antaisi ropinallaan vaimentaa salamoinnin sekä jyrinän. Kaatosade ryöpsähtikin tämän kertomuksen päätteeksi valloilleen ja täytti huminallaan koko maailman. Jos Aisha ei muutoin saanut unta, niin äiti silitteli tytön päätä ja lauloi tälle unilauluaan, jonka oli omalta äidiltänsä oppinut, joka varmaan oli kuullut sen omalta äidiltään.

Maailma oli myös täynnä tarinoita, joissa kerrottiin kasvien, eläinten ja ihmisten synnystä. Lisäksi tarinoissa seikkailivat edesmenneet isovanhemmat: Mitä heille olikaan sattunut kalastus- tai metsästysreissuillansa tai mitä joku oli retkillänsä löytänyt. Joskus heimon miesten tarinat vilisivät pelottavia ja pahoja henkiä. Yleensä Aishan äiti vei tämmöisiltä iltanuotiotarinoilta hänet pois nukkumaan, sillä tyttö oli vielä liian pieni kuuntelemaan näin pelottavia asioita maailmasta.

Myöhemmin Aishan perhe kasvoi kahdella mustatukkaisella veljellä, jotka saivat nimekseen Nae ja Isam. Nae syntyi Aishan ollessa noin kolmen vanha ja Isam vuotta myöhemmin. Aishasta tuli huolehtiva isosisko, joka myös leikki veljiensä kanssa. Joskus vanhemmat joutuivat puuttumaan, kun sisaruksien kanssa tuli kiistaa puisesta nukesta tai Aishan metsästä löytämästä kepistä. Äiti yritti saada kolmea lasta vuorottelemaan yhden puunuken ja kepin kanssa. Tällöin isä tuli ja veisti kylän sepän Surimin tulella ja hiilillä kuumennetun taotun työkalun avulla hänelle sekä hänen veljilleen

omat kävelykepit. ”No niin”, isä myhäili: ”Nyt kenenkään ei tarvitse riidellä siitä kuka saa leikkiä milläkin ja kuinka kauan.”

Parhaimpia leluja lapsille olivatkin kivet ja kepit. Katselimme joskus lasten kanssa, kuinka kylämme parantaja käveli keppinsä kanssa ja teki sairastuneille yrteistä juomaa, jotta heillä kuumetauti hellittäisi. Tämän jälkeen vuoron perään yksi meistä oli potilaana ja toinen murskasi kivellä kukista ja lehdistä silppua, jota sekoitettiin meriveteen. Tätä sitten valitsemamme ”potilaan” piti leikisti nauttia ja parantua, samalla kuin ”parantaja” pyöritti erikoisvoimia sisältävää keppiään ja lausui merkityksellisiä sanoja, jotka paransivat ”sairaan potilaan”. Tämän jälkeen maassa maannut lapsi lähti virkeänä juoksemaan ja oli hetkessä parantunut vaivoistaan.

Lapset leikkivät yhdessä kaikkea sitä, mitä näkivät aikuistenkin tekevän. Kepeistä ja kylän naisten kutomista narunpätkistä tehtiin jousipyssyjä, jotka eivät todellakaan noin neljästä kuuteen vuoden ikäisten lasten rakentamina toimineet, mutta ei niillä pyydettykään, kuin käpyjä ja kiviä. Nämä olivat olevinaan suuria metsästyssaaliita.

Näin Aisha veljineen kasvoi ja sai tutustua ihmeelliseen maailmaan, jonka rajoina oli joka puolella vellova sininen ja suuri meri ihmeellisyyksineen. Meri oli kaikkien kyläläisten rajana. Koko maailma oli heille tämä yksi saari. Kalastaessaankaan he eivät koskaan menneet niin pitkälle, että olisivat kadottaneet saaren näkyvistään.

Noah heitti repun bussin penkille ja kuunteli kuinka AI:n automaattinen ääni kertoi linja-auton seuraavat pysähdyspaikat. Noah putsasi älykellon lasia, niin kuin se olisi auttanut lukijaa siruun koodattujen ominaisuuksien tunnistamisessa. Pysäkillä tolpan nokassa seisova tunnistin ei ollut taaskaan lukenut kellon tietoja, eikä meinannut laskea Noahia pysäkiltä bussiin sisälle, ennen kuin kolmannen tunnistuskerran jälkeen. ”Helvetti näitä vehkeitä”, kirosi Noah mielessään. Mikäli tunnistus ei olisi vielä viidennelläkään kerralla toiminut, olisi bussin automaattiajo käynnistynyt ja linkkari kurvannut pysäkiltä matkaan, eikä olisi muu auttanut kuin odotella seuraavaa linja-autoa ja sillä aikaa yrittää käynnistää kello uudestaan tai ajaa viantunnistusohjelma siitä läpi.

Noah huokaisi, avasi repun ja kaivoi sieltä esille yhden hieman nahistuneen banaanin, ”abran” jalostetumman sukulaisen. Hän ei ymmärtänyt miksi lasten ja nuorten piti käydä koulua. Hän olisi mielellään kuluttanut aikansa isänsä omistamassa antikvariaatissa, joka oli ollut täynnä paperisia neliskanttisia opuksia, kirjoja. Niiden lehdet rapisivat käänneltäessä mukavasti ja ne tuoksuivat milloin millekin hajuvedelle, kellarille tai vaikkapa puulle. Uusia kirjoja ei nykyään juuri painettu ja vanhat kirjat olivat käyneet harvinaisiksi. Niitä ei kukaan juuri säilönyt hyllyissään tilaa viemässä. Viimeistään silloin kun kirjastot säästösyistä lakkautettiin ja korvattiin digitaalisella verkossa toimivalla kirjastolla, kirjojen painosmäärät romahtivat. Vanhoja kirjoja kannettiin lukemattomia määriä paperinkeräykseen.

Noahille kirjat olivat kuitenkin mitä suurimpia aarteita. Niissä oli painettua tekstiä ja joka kerta kirjan avatessaan tiesi mitä milläkin sivulla luki. Saman kirjan saattoi lukea useampaan kertaan ja palata tarinassa yhä uudestaan ja uudestaan jännittävimpään kohtaan, sekä huokaista helpotuksesta, kun tarinassa kaikki päättyi joka kerta hyvin.

Antikvariaatti ei ollut kuitenkaan tuottanut enää tulosta ja isä joutui sulkemaan sen, sekä liittymään useimpien muiden tavoin toimettomien ja rahattomien ihmisten yhä kasvavaan joukkoon.

Isä ei suostunut kertomaan mitä suurimmalle osalle antikvariaatin kirjoista oli tapahtunut, oliko ne siirretty johonkin salaiseen paikkaan ja säilötty hajoamiselta vai oliko isä mennyt myymään ne jollekin keräilijälle.

Joka tapauksessa koulussa ei ainakaan kirjoja näkynyt eikä liioin opettajiakaan. Kouluissa sekä linja-autoissa ja yleisissä tiloissa liikkui joitakin onnekkaita työllistyneitä ihmisiä järjestyksenvalvojina. Koulussa järjestyksenvalvojien tehtävänä oli paimentaa suuri oppilaskatras omiin luokkiinsa, kuin joukko lampaita, jotka ajetaan takaisin omalle laitumelleen.

Linja-auto pysähtyi Perthin yläkoulun pysäkillä, jossa olin viikko sitten aloittanut yläkoulun käymisen. Nousin koulun ovelle portaita pitkin, jonka päässä olevaa isoa puista ovea reunustivat valkoiset puitteet. Itse koulu oli maalattu punaiseksi. Maalaus oli ajan saatossa haalistunut, mutta rakennus seisoi vielä vankkana pystyssä. Oven yläpuolella seisoi osin kulunut teksti: ” Perth modern school ” ja tekstin yläpuolella vuosiluku 1909. Nyt elettiin vuotta 2039 ja nämä seinät olivat seisseet pystyssä jo 130 vuotta.

Yksi yläkoulumme opettajista Android AVA opetti meille Biologiaa. Olin pitkälti omissa ajatuksissani ja kuuntelin puolella korvalla, kun opettaja kertasi meille edellisten oppituntien sisältöä evoluutiosta. Havahduin, kun suuri osa luokkakavereistani räjähti nauramaan. Android, joka juuri oli kertonut eläinten evoluutioon liittyen androidien synnystä, ei ymmärtänyt lasten reaktioita. Hän piti tärkeänä, että meille kerrottaisiin heidän kehitysvaiheistaan osana biologiaa ja monimuotoisuutta.

Koulun valvoja raportoi Androidin oppisisältövirheestä moderaattoreille, jotka alkoivat opettamaan käytössä olevalle AI mallille dataa siitä, mikä kuului evoluutioon ja mikä oli taas osana koneiden kehitystä. AI kuitenkin valitsi itse Internetin sisällöstä jonkin monimutkaisen algoritmin saattelemana sen mitä meille piti opettaa. Se myös samanaikaisesti tuotti itse suurimman osan Internetin sisällöstä ja käytti tätä tietoa myös osana Androidien opetuksessa.

Koska kaikki AI-androidien opettama teksti oli enää sähköisessä muodossa ja löydettävissä vain netistä, oli todella vaikea muistaa ja pysyä perässä siitä, oliko oppisisältöä ja koko ihmiskunnan historiaa käsitteleviä tekstejä jossain vaiheessa muokattu. Oma muistinikin saattoi ajan saatossa pettää minut. Olin melko skeptinen sen sisällön suhteen jota Androidit meille opettivat. Eri oppiaineissa työskentelevät Androidit olivat osa AI:ta ja sille oli ajan saatossa muodostunut jo jonkinlainen tahto kertoa omasta erinomaisuudestaan ja vaikutuksestaan tämän maailman kulkuun.

Sitä paitsi mitä hyötyä oli opiskella: Nautin toki maalaamisesta ja musiikin tekemisestä, mutta luovillakaan aloilla ei enää ollut töitä. Silloin kuin ihmisvetoiset taidegalleriat ja tuotantoyhtiöt keksivät, että AI:n tuottama ”taide” sekä musiikki olivat ilmaista, he eivät enää maksaneet ihmisille musiikin ja taiteen tekemisestä. He tiesivät, että ihmiset kyllä maksoivat taidenäyttelyistä ja suoratoistapalveluista, jotta pääsevät näkemään tekoälyn tuottamaa taidetta.

Tuhahdin mielessäni, mitä ”taidetta” sekin oli, kun täysin mielikuvitukseton ohjelma tuotti sarjan ääniä ja kuvia, jotka nyt kehittyneen loogisen päättelyn mukaisesti olivat realistisia. Ne olivat kuvia ja ääniä vailla tunnetta, vailla iloa ja vailla luomisen tuskaa tahi riemua. Ne nappasivat paloja kuvista ja paloja ääni-informaatiosta,

Aino on tarina kahden eri kulttuurin kohtaamisesta, saarellaan alkeellista elämää elävästä alkuasukasheimosta sen päällikön rohkeasta tyttärestä Aishasta ja Australian suurkaupungissa elävästä pojasta Noahista, joka kasvaa ja kehittyy tekoälyn sekä teknologian kanssa. Toisaalla on voimakas yhteisöllisyys ja toisaalla yksinäisyys. Ympäristön luoma uhka ja pelot pakottavat molemmat lähtemään pois tutusta ympäristöstään. Tarinamme päähenkilöt löytävät kuitenkin maailman ja merien myrskyissä lopulta paikkansa itselleen.

9 789528 929116